

Tasasuuruisten asiakasmaksujen poistaminen

Soiten hyvinvointialueella

LOPPURAPORTTI

Seija Häggdahl
Kehittäjäkoordinaattori
RRF 2 - Keski-Pohjanmaa
Soite

Terveysthuollon asiakasmaksut

Terveysthuollon asiakasmaksut voivat koostua muun muassa seuraavista tapahtumista: lääkärikäynnit, laboratoriotutkimukset, röntgen- ja kuvantamismaksut, sairaalahoidon ja erikoissairaanhoidon maksut, lääkekustannukset, resepti- ja lääkärintodistusmaksut sekä kuljetusmaksut. Maksut voivat vaihdella eri palveluiden ja alueiden mukaan. Palvelut ja hoito voivat olla myös osittain tai kokonaan maksuttomia tietyille ryhmille, kuten esimerkiksi lapsille, eläkeläisille tai erityisryhmille.

Asiakasmaksuja on kahdenlaisia; tasasuuruisia ja tulosidonnaisia. Tulosidonnainen maksu tarkoittaa sitä, että maksu määräytyy maksukyvyn mukaan. Maksut ovat tulosidonnaisia lähinnä pitkäkestoisissa koti- ja asumispalveluissa.

Terveysthuollon tasasuuruisella potilasmaksulla tarkoitetaan, että potilailta perittävät maksut ovat samansuuruisia kaikille tietyn palvelun tai hoidon saajille, riippumatta heidän tuloistaan tai muista olosuhteistaan. Tämä malli voi edistää terveysthuollon tasa-arvoisuutta, mutta myös herättää kysymyksiä siitä, onko se oikeudenmukaista, jos kaikkien maksut ovat samat, vaikka varallisuus- tai terveyserot ovat olemassa, toisin sanoen, toteutuuko tosiasiallinen yhdenvertaisuus.

Tasasuuruisten maksujen etuja ovat muun muassa hallinnan yksinkertaisuus ja ennustettavuus potilaille. Toisaalta haittoina voivat olla se, että ne eivät välttämättä heijasta potilaiden todellisia taloudellisia kykyjä tai tarpeita.

Tasasuuruisia asiakasmaksuja ovat:

- Terveystakeskusmaksut, esimerkiksi lääkärin ja hammashoidon maksut
- Tilapäisen kotisairaanhoidon tai muun terveysthuollon työntekijän suorittaman kotikäynnin maksut
- Sairaalan poliklinikkamaksut
- Hoitoon liittyvän lääkärinlausunnon maksut, ei kuitenkaan ajokorttia varten hankittu
- Julkisen terveysthuollon fysioterapian maksut

Sosiaali- ja terveysthuollon asiakasmaksuja sääntelevät laki sosiaali- ja terveysthuollon asiakasmaksuista (734/1992) ja sitä täydentävä asetus sosiaali- ja terveysthuollon asiakasmaksuista (912/1992). Asiakasmaksulain mukaan sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu, ja terveysthuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu, on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.ⁱ

Tasasuuruisten potilasmaksujen poiston hyötyjä

Tasasuuruisten asiakas/potilasmaksujen poiston taloudellista hyötyä on vaikea mitata koska maksuttomia käyntejä ei muilla hyvinvointialueilla tilastoida maksuttomaksi. Tämän takia myös tarkkaa maksuttomien käyntien määrää ei voida selvittää. Soitesta lähtee perintään keskimäärin 1260 laskua kuukaudessa. Laskujen perimisestä koituu hyvinvointialueelle myös kustannuksia, joiden odotetaan laskevan tasasuuruisten laskujen vapautumisen myötä.

Tasasuuruisten asiakas ja potilasmaksujen poiston hyötyjä ovat mm:

- **Taloudellinen tasa-arvo:** terveyspalveluiden käyttö ei ole taloudellisesti esteenä kenellekään.
- **Ennaltaehkäisevän hoidon lisääntyminen:** vähentää sairauksien pitkäaikaishoitojen tarvetta ja parantaa kansanterveyttä.
- **Hoitokäyntien ajoittaminen:** vähentää sairauksien etenemistä ja komplikaatioita
- **Sosiaalinen oikeudenmukaisuus:** vähentää saavutettavuuden eroja eri väestöryhmien välillä.

Tasasuuruisten maksujen poistaminen Soitessa

Hyvinvointialue Soitessa aloitettiin selvitys tasasuuruisten asiakas- ja potilasmaksujen poistamisesta keväällä 2024. Selvitystyöhön sisältyi muiden hyvinvointialueiden käytänteisiin tutustuminen, vapautuksen saavien asiakas- ja potilasryhmien selvittäminen sekä tappioiden ja menetysten arvioiminen. Menetettävien maksutulosten määrien arvioimiseksi kerättiin hyvinvointialueen Kelan tukia saavista ja velkasaneerauksessa olevista asukkaista tarkempia lukuja.

Soiten alueella tukia saaneiden henkilöt 12/2023

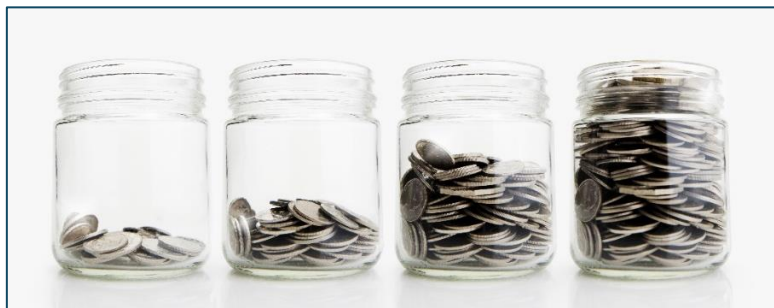
• Takuueläke /eläketuki	1536
• Työmarkkinatuki	1489
• Työttömyysturvan peruspäiväraha	360
• Perustoimeentulotuen saajat	1317
(Näistä pitkäaikaisia tuensaajia n. 28 %)	
• Velkajärjestelyt 2018–2023, joista 29 kpl v. 2023	135

raportit.kela.fi / Hyvinvointialueiden tietopaketti - (kela.fi) / IBM Cognos Analytics (kela.fi)

Takuueläkkeen, pitkäaikaisen perustoimeentulotuen ja velkajärjestelyissä olevien asukkaiden yhteismäärä hyvinvointialueella on vuonna 2023 ollut 2040 henkeä.

Kustannusvaikutukset

Tasasuuruista asiakasmaksuista vapauttaminen ei tuota lisäkustannuksia hyvinvointialueelle. Maksujen perimättä jättämisestä koituvista tappioista on haastateltu muiden HVA talousjohtajia. Esim. Tasasuuruista maksuista vapaita asiakkaita jokaisella hyvinvointialueella on hyvin vähän, muutamia kymmeniä. Tuottotappioiden arveltiin kaikilla haastatelluilla hyvinvointialueilla olevan korkeintaan muutamissa tuhansissa euroissa, mutta hyötyä perimättä jättämisestä ei voitu tilastointien puuttumisen takia taloudellisesti tutkia.

Asian käsittely ja päätös

Tasasuuruisten maksujen alentamisesta tehtiin esitys Keski-Pohjanmaan aluevaltuustolle ja asia käsiteltiin aluevaltuuston kokouksessa 16.12.2024.

ESITYS 1.1.2025 VOIMAAN TULEVAN ASIAKAS- JA POTILASMAKSUHINNASTON VALMISTELUUN

Esitetään edellisiin asiakas- ja potilasmääriin nojaten Soitessa tasasuuruisten maksujen poistamista seuraavilta asiakas- ja potilasryhmiltä.

Soitessa tasasuuruisia terveydenhuollon maksuja ei peritä 1.1.2025 lukien seuraavilta asiakasryhmiltä:

- Takuueläkkeen saajat
- Pitkäaikaisen perustoimeentulotuen saajat
- Asiakkaat, joilla on käräjäoikeuden velkajärjestelypäätös

PÄÄTÖS: KESKI-POHJANMAAN ALUEVALTUUSTO 16.12.2024

Päätös Aluehallitus päätti esittää, että aluevaltuusto päättää hyväksyä vuoden 2025 hinnastojen ja maksujen yleiset perusteet edellä kirjatun esityksen mukaisesti.

Käytännön toteutus

- Maksun perimättä jättämisen edellytyksenä on, että asiakas/potilas esittää vastaanotolla asioidessaan voimassa olevan pitkäaikaisen toimeentulotuenpäätöksen (väh. 6kk), takuueläke- tai käräjäoikeuden velkajärjestely päätöksen.
- Päätös tulee esittää jokaisella vastaanottokäynnillä erikseen.
- Mahdolliset todistusmaksut vastaanottokäynnistä peritään normaalisti.
- (Käyntikerta kuluttaa vastaanottokäynneistä perittävää kolmen käyntikerran laskentaa. Hyvaks)
- Maksun palautusta ei voida hyvittää asiakkaalle/ potilaalle jälkikäteen.

Hyvinvointialue Soiten sovellustuki suunnitteli ja kirjasi ohjeistuksen ammattihenkilöille, maksuttoman käynnin tilastoinnista, kohderyhmään kuuluvan asiakkaan tai potilaan tasasuuruisen maksun sisältäneestä käynnistä.

Tavoitteena oli, että myös maksuttomat käynnit tilastoidaan, jolloin saadaan tietoa maksuttomien palvelujen käyttäjien määrästä sekä palveluista ja hoidosta.

LÄHTEET:

ⁱ FINNLEX. 1992. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. 3.8.1992/734. [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon... 734/1992 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)